

PM - Nyttänkande inom äldrepolitiken. Exemplet Danmark

Dansk äldrepolitik ligger i vissa avseenden långt före den svenska. Det gäller framför allt *aldreidræt* och *aldrepædagogik*. Dessa företeelser finns naturligtvis också i Sverige, men danskarna har mycket medvetet formulerat uttrycken som begrepp och utvecklat både organisationer och strategier för verksamheten.

Utvecklingen i Danmark ligger i linje med motsvarande i andra länder. *World Leisure and Recreation Association* – fritidssektorns international – har tillsatt en *Commission on Leisure and Later Life* för att samla politiker och yrkesverksamma. Samma sak har den amerikanska *National Recreation and Park Association* gjort. NRPA är världens mest professionella branschorganisation inom fritidssektorn. Högskoleutbildningar inom sektorn arrangerar kurser på temat "Leisure and aging". Vetenskapliga artiklar och böcker produceras.

En liknande verksamhet är svår att finna i Sverige. Svensk äldrepolitik har hittills fokuserat på "vård och omsorg". "Aktivering och stimulering" av de äldre lämnas till marknadskrafterna. Senior 2005 har pekat på det orimliga i detta synsätt. När utredningen blir proposition är ännu oklart. Vilken myndighet som skall svara för aktiveringen är också en olöst fråga. "Det goda livet" utgör inget politikområde i Sverige. Sådana frågor trillar därför lätt mellan stolarna.

Det är uppenbart att både svensk äldrepolitik och äldreforskning är i behov av ett kreativt nyttänkande. Vi behöver inte vara särskilt negativa för att anta att "vård- och omsorgspolitik" kommer att haverera om vi inte lyckas att skjuta upp och därmed minska vård- och omsorgsbehovet. Långtidsutredningen 2004 pekade på denna risk.

Exemplet Danmark kan tjäna som stimulans till ett sådant nyttänkande.

Ældreidræt

Danskarna bedriver ett omfattande och välorganiserat arbete kring *aldreidræt*. Rörelsen växte fram i början av 1990-talet och är nu etablerad. Det danska begreppet *idræt* är mycket bredare än det svenska *idrott*. *Ældreidræt* bör därför översättas med *seniorsport* – ett begrepp som danskarna själva använder – eller möjligen *rörelselek för äldre* för att inte blandas samman med "veterantävlingar" och annan tävlings- och prestationsinriktad fysisk aktivitet. *Ældreidræt* handlar om fysisk aktivitet med ett smil. Den sociala samvaron är minst lika viktig som rörelserna.

Danska Socialstyrelsen avsätter medel för att stimulera forskning och utbildning av ledare. Syd-dansk universitet bedriver flera forskningsprojekt kring *aldreidrættens* betydelse för både individerna och samhället. Forskarna har också gjort samhällsekonomiska analyser som visar att verksamheten har en god lönsamhet för både stat och kommuner. Allt tyder på att aktiva pensionärer är rena guldgruvan för skattebetalarna.

Några danska idrottsförbund, som prioriterar rekreation framför prestation, sköter det praktiska arbetet med att stimulera och utveckla verksamhet samt att utbilda ledare för pensionärsgруппerna. På det lokala planet har alltfler kommuner insett vikten av verksamheten. Danska kultur- och fritidsförvaltningar skaffar fram lokaler och organiserar grupperna.

Verksamheten är beskriven i danska böcker och skrifter. Materialet är svårt att finna för den oinvidde. Vi har samlat in det mesta av det relevanta materialet. Vi har också god personlig kontakt med de centrala aktörerna i Danmark. Vi förmedlar gärna denna kunskap till intresserade.

Ældrepedagogik

Begreppet *aldrepædagogik* har etablerats i Danmark under de senaste 10 åren. Den främsta institutionen ligger i Århus, *Centre for Ældrepedagogik*, som leds av Helle Krogh Hansen. Hon håller på att avsluta en doktorsavhandling i ämnet.

Dansk *ældrepædagogik* är mycket bredare än de svenska begreppen ”vuxenpedagogik” och ”studiecirkelpedagogik”. Vuxenpedagogik associerar framför allt till KOMVUX utbildningar. Studiecirkelpedagogiken försiggår i en jämförelsevis välstrukturerad form för bildning och inläring. Äldrepedagogik omfattar detta, men innehåller dessutom pedagogiska former inom den fria och ostrukturerade bildningen.

Äldrepedagogiken gör också upp med disengagementteorins pessimistiska syn på åldrandet. Äldrepedagogiken hävdar att det livslånga lärandet kan pågå långt upp i åldrarna och att således även en 90-åring kan lära sig något nytt. Därmed går äldrepedagogiken också i polemik mot det svenska synsättet där ”vård och omsorg” blir det enda viktiga för äldre.

Äldrepedagogiken kan förnya arbetet inom vård och omsorgssektorn, som idag kan karakteriseras som ett arbete i ”dödens väntrum”. Med ett äldrepedagogiskt perspektiv förvandlas arbetet i stället till ett bildningsarbete. Med det perspektivet blir det också lättare att rekrytera ungdomar till vård och omsorgsutbildningarna.

Helle Krogh Hansen har skrivit en vacker och lättläst liten bok som tar upp både teoretiska och praktiska aspekter på ämnet. Den bör översättas till svenska och användas i ut/fortbildning av alla som arbetar med äldre – omsorgsförvaltningarna, studieförbund, pensionärsorganisationer, m.fl.

Skrift

Fritidsvetarna har under en tid försökt finna sponsorer för att ta fram lättillgängliga skrifter om både ældreidræt och ældrepædagogik. Det har hittills visat sig omöjligt. Att tänka nya tankar som går utanför våra berömda politiska stuprör är inte lätt. Vi fortsätter dock att hävda vikten av ett nytt synsätt på äldrepolitiken. Förr eller senare kommer detta att visa sig ekonomiskt nödvändigt!

Studieresa

Fritidsvetarna planerar en studieresa till Danmark för intresserade politiker och tjänstemän inom både äldreomsorg och Kultur/fritid. Den är planerad till augusti, alt. september 2005.

Artiklar

Vi har publicerat följande artiklar på temat:

”Ett fritidsperspektiv på äldre”, *Äldreomsorg* 2003:3.

”Eländesfixeringen måste upphöra”, *SvD* 16/7 2004.

”Äldrepolitiken inför ättestupan”, *Äldre i Centrum* 2004:3.

Konferens

Vi planerar en konferens på temat ”Äldres fritid – ett nytänkande inom både fritids- och äldrepolitiken”. Vi välkomnar fler konferensarrangörer.

Fortbildning

Vi erbjuder kompetenshöjande regionala eller lokala fortbildningskurser/för politiker och tjänstemän inom vård/omsorg och kultur/fritid. Vi har ett förslag till uppläggningsplan till både utbildning och utvecklingsarbete.

PM gratis

Vi har tagit fram en 8-sidig *PM – Ett fritidsperspektiv på äldre*. Den kan beställas gratis via e-brev.

Information

Kontakta **Fritidsvetarna** för närmare information kring dessa frågor.

Institutet för Fritidsvetenskapliga Studier

Hans-Erik Olson, fil. dr., forskningsledare

Fritidsvetarna är en tankesmedja kring livskvalitet och välbefinnande. Vi hjälper företag, förvaltningar och organisationer att skapa goda, sunda och harmoniska människor - i organisationen och i samhället.

Vi utvärderar och analyserar verksamheten, kompetenshöjer personal och förtroendevalda samt stöder utvecklingsarbete. Vår verksamhet grundar sig på vetenskaplig teori och empiri – ett bra sätt att nå kvalitet.

Läs mer och besök **Fritidsvetenskaplig bokhandel** på www.fritidsvetarna.com